

S2025/00778

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

2025-08-20

Remissvar: Digital teknik på lika villkor – En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS (SOU 2025:39)

1. Inledning

SKPF Pensionärerna (SKPF) – ett riksförbund med över 150 000 medlemmar – välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på utredningen "Digital teknik på lika villkor" (SOU 2025:39).

Våra synpunkter bygger på **SKPF:s** handlingsprogram 2023–2026 och förbundets omfattande erfarenhet av pensionärsers verklighet, särskilt gällande äldres rättigheter, vård och omsorg samt digitaliseringens påverkan.

2. Bakgrund

- Drygt 1 miljon svenskar i ålder 50+ uppger att de saknar tillräcklig digital färdighet, enligt Internetstiftelsen, Svenskarna och Internet.
- Äldre som saknar digitala verktyg missar hälften av samhällets tjänster – allt från 1177-inloggning till bank-ID.
- Socialstyrelsen visade 2024 att endast var tredje kommun har en uttalad strategi för hur man utbildar äldre i välfärdsteknik.
- Enligt SOU 2025:39 kräver befolkningsutvecklingen rekrytering av 67 000 nya medarbetare i äldre- och funktionshinderomsorgen redan till 2026.

3. Sammanfattning

SKPF tillstyrker i huvudsak förslagen i "Digital teknik på lika villkor" (SOU 2025:39) om ett generellt lagstöd för digital teknik vid insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), då detta främjar jämlikhet, tillgänglighet och äldres digitala delaktighet.

4. Synpunkter

1. Digital delaktighet och jämlikhet – tillstyrks med tillägg

Lagstodet undanröjer dagens osäkerhet om när teknik får användas (s. 261 i utredningen).

SKPF tillstyrker – under förutsättning att staten finansierar ett nationellt IT-lyft för äldre för att bryta digitalt utanförskap.

2. Digital inkludering och analoga alternativ – tillstyrks med tillägg

SKPF ser positivt på förslaget att digital teknik ska kunna användas vid alla insatser enligt SoL och LSS, men framhåller behovet av tydliga garantier för analogt stöd och alternativa lösningar för äldre med låg digital vana.

3. Integritet och självbestämmande – tillstyrks med tillägg

Utredningen konstaterar att tekniken kan innebära "övervakning eller kartläggning" och därmed *betydande intrång* (s. 354 och 365 i utredningen).

SKPF tillstyrker kraven på samtycke, uppgifts- och lagringsminimering (s. 262 i utredningen), men begär ytterligare:

- a. Obligatorisk integritets- och riskanalys före beslut.
- b. Rådgivande yttrande från kommunens pensionärsråd (KPR).

4. Arbetsmiljö och kompetens – tillstyrks med förbehåll och tillägg

Utredningen menar att digitalisering kan "bidra till en bättre arbetsmiljö då personalen kan avlastas från rutinmässiga arbetsuppgifter" (s. 365 i utredningen).

SKPF delar analysen men reserverar sig mot avsaknaden av minimikrav för kompetensbedömning hos personalen av beslutsförmåga. SKPF föreslår certifiering av "digitala omsorgsbedömare".

Digital kameratillsyn och sensorer kan frigöra resurser för mer kvalificerat omsorgsarbete och minska stress över "att något ska hända när personalen inte är där" (s. 365 i utredningen). Samtidigt visar rekryteringsprognosen på 67 000 nya medarbetare till 2026 (s. 370 i utredningen).

SKPF ser digital teknik som en *del* av lösningen – inte en ersättning för personella resurser.

5. Kostnads- och tillgänglighetsfrågan – tillstyrks med tillägg

Välfärdsteknik riskerar att bli en extra ekonomisk börda för äldre med låga pensioner.

Se även § 4 kap. 1 § i socialtjänstlagen (SoL) som handlar om bistånd till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Den som uppfyller dessa kriterier har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

SKPF föreslår att digital teknik omfattas av samma högkostnadsskydd som inom hälso- och sjukvården.

6. Personer med nedsatt beslutsförmåga – tillstyrks

SKPF tillstyrker förslaget om särskilda regler för användning av digital teknik för personer med nedsatt beslutsförmåga (s. 318 i utredningen). Tydlighet kring samtyckesfrågor och tydliga riktlinjer för bedömning av beslutsförmåga är avgörande för att säkerställa dessa personers rättigheter och trygghet.

7. Integritet och säkerhet – tillstyrks

SKPF stödjer förslagen om särskilda regler för integritetskänslig digital teknik.

SKPF anser att det bör finnas ett tydligt samtyckesförfarande och ett starkt integritetsskydd som är särskilt anpassat till äldres behov och möjligheter.

8. Utbildning och stöd för äldre – tillstyrks med tillägg

SKPF efterlyser ett tydligare statligt ansvar för utbildningsinsatser riktade mot äldre för att säkerställa att digitala lösningar verkligen ökar självständigheten och inte blir ett hinder för äldre att ta del av samhällets tjänster.

9. Systematisk uppföljning – tillstyrks med tillägg

SKPF föreslår en treårsutvärdering till riksdagen om jämlik tillgång, integritet samt arbetsmiljöeffekter samt en årlig IVO-rapport om integritetsincidenter och avvikelser. Mätbara indikatorer kan till exempel vara: andel äldre som kan välja analog insats och antal rapporterade integritetsincidenter per år.

5. Saknade aspekter och förslag på ytterligare åtgärder

1. **Nationellt certifieringsprogram för digital omsorgsbedömning** – säkerställer rätts-säkerhet och kvalitet.
2. **Nationellt IT-lyft för äldre.** Statligt finansierat program för utbildning, utrustning och abonnemang.
3. **SeniorTech-bussar** (mobila demo- och serviceenheter) för glesbygd.
4. **Kommunala IT-lotsar** i hemtjänsten för installation och felsökning.
5. **Social delaktighet.** Det bör finnas krav på att digitala lösningar alltid ska främja social delaktighet och minska isolering, snarare än att enbart effektivisera insatser.

6. **Psykisk hälsa.** Digital teknik kan minska äldres sociala isolering, men insatser bör kompletteras med mänskliga kontakter och sociala mötesplatser.
7. **Livscykel- och miljöperspektiv.** Inför krav på återvinning och klimatberäkning av tekniken.
8. **Bias-test av algoritmer.** Obligatorisk öppen källkod eller tredjepartsgranskning.
9. **Digital riskbedömningsmall** (checklista) för integritet, arbetsmiljö och jämställdhet.
10. **Öppen inköpskriterielista** med krav på dataskydd, interoperabilitet och hållbarhet.
11. **Högekostnadsskydd för digital teknik** som inom hälso- och sjukvården. Kostnader för digital utrustning och abonnemang kan bli betungande för äldre med låga pensioner. Lagreglering krävs motsvarande dagens hjälpmedelssystem.

7. Avslutning

SKPF arbetar för ett samhälle där ingen ska lämnas utanför. Vi ser digital teknik som ett kraftfullt verktyg – men bara om den införs jämlikt, tryggt, tillgängligt och med respekt för integriteten.

SKPF är beredd att bidra med vår breda erfarenhet och kunskap i det fortsatta arbetet. Vi ser gärna att en fortsatt dialog hålls för att säkerställa bästa möjliga resultat för Sveriges äldre.

Tack för att ni tagit del av våra synpunkter.

Liza di Paolo-Sandberg
Förbundsordförande SKPF Pensionärerna

Utredare: Peter Sandberg